



**Planbureau**

AD 4530

48

september 1990

**Mogelijke gevolgen van een stijging  
van de prijs van de ruwe olie**

R. de Falleur

met medewerking van :

H.J. Bogaert, F. Bossier, Th. Debois, J. Floridor, L. Masure,  
C. Streel

## A. De gebezigde hypothesen en methode

De stijging van de aardolieprijs betekent dat het gehele scenario betreffende de internationale omgeving gewijzigd wordt. Dit veronderstelt dat de gevolgen van de olieprijsstijging op de wereldeconomie voorafgaand moesten geraamd worden. In dit geval steunde het Planbureau op de resultaten van een recente OESO-studie uitgevoerd met het INTERLINK-model.

In haar studie stelt de OESO een gemiddelde prijsstijging van de ruwe olie met 10 \$ per vat in 1991 voorop. Er wordt aangenomen dat het huidige beleid en voornamelijk het monetaire, wordt voortgezet zodat de reële rentevoet stabiel blijft en de nominale rente stijgt naar rato van de verwachte toename van de inflatie. Verder wordt er vooropgesteld dat het begrotingsbeleid in reële termen niet verandert, dat de wisselkoersen van de belangrijkste munten niet wijzigen en dat er niet ingegrepen wordt in de loonvorming. De lonen blijven bijgevolgd bepaald volgens de mechanismen voorzien in de verschillende nationale modules van het INTERLINK-model.

Rekening houdend met het voorgaande zou de groei van de gehele OESO-zone in 1991 in vergelijking met haar laatst gepubliceerde projectie, met 0,6% minder toenemen en zou de inflatie gemiddeld 1,0% hoger liggen.

**Tabel 1 - Wijzigingen aangebracht in de hypothesen betreffende de internationale omgeving die van belang zijn voor de Belgische economie**  
(verschil met de hypothesen van de vooruitzichten van juli 1990)

	1990	1991	1992	1993	1994
1. Uitvoermarkt van België (a)	-0.2	-1.0	-0.2	-	-
2. Wereldhandelsprijzen in Belgische franken					
- energie-invoer... (b)	+12.4	+39.1	-	-	-
- niet-energie-invoer (b)	+0.16	+0.8	+0.4	-	-
- niet-energie-uitvoer (= prijs van de concurrenten op de uitvoermarkten)... (b)	+0.15	+0.75	+0.35	-	-
3. Buitenlandse rentevoeten (U.S.A. en B.R.D.)					
- op korte termijn... (c)	+0.2	+1.0	+0.5	-	-
- op lange termijn... (c)	+0.1	+0.5	+0.25	-	-

(a) Wijziging van de jaarlijkse groeivoet in volume.

(b) Wijziging van het jaarlijkse groeivoet van de prijsindices

(c) Wijziging van het jaarlijkse gemiddelde peil van de beschouwde rentevoet.

De projectie van juli 1990 werd opnieuw uitgevoerd. Hierbij werden alleen de bovenstaande hypothesen gewijzigd. Bijgevolg dient er worden van uitgegaan dat het om een **variante** en niet om een volledige actualisering van de vooruitzichten van juli 1990 gaat. Dit wil zeggen dat de lezer vooral de verschillen tussen de resultaten moet beoordelen.

Het spreekt vanzelf dat de gebeurtenissen in de Golf kunnen verwerkt worden in totaal uiteenlopende scenario's. Momenteel is het echter te voorbarig reeds een gamma van scenario's op te stellen waarin rekening gehouden wordt met andere hypothesen over de loop van de olie-prijzen en de reacties hierop van het economisch beleid. Zelfs de gehanteerde OESO-studie zou beter kunnen benut worden moesten de resultaten ervan gegeven worden voor onze voornaamste handelspartners in plaats van voor de gehele OESO-zone.

Het is belangrijk te weten dat het Hermes-model opgesteld werd om expliciet rekening te kunnen houden met de factor energie. Het model stelt balansen op per energiedrager zodat zowel de vermindering van het verbruik als de substitutie ten gevolge van prijsverhogingen per energiedrager aan het licht komen.

## B. Gevolgen voor de binnenlandse inflatie, de groei en de werkgelegenheid

De gehanteerde hypothesen hebben voor gevolg dat de energieprijzen stijgen maar in heel wat mindere mate dan tijdens de eerste en tweede oliecrisis. Bovendien gebeurt dit bij een inflatie die veel lager ligt dan aan de vooravond van de vorige crises, bij een relatieve zwakke dollar en een sterk verminderde energieafhankelijkheid. Een en ander maakt dat de gevolgen voor de groei en de inflatie niet te vergelijken zijn met wat werd vastgesteld in het midden van de jaren '70 en bij het begin van de jaren '80.

De binnenlandse inflatie, gemeten aan de hand van de deflatoren van het particuliere verbruik en van de totale binnenlandse vraag, zou in 1990 met 0,2% en in 1991 met 0,6% meer toenemen. Bovendien geeft die aanvankelijke schok later nog aanleiding tot enkele niet- onbelangrijke prijsverhogingen.

**Tabel 2 - Gevolgen voor de prijzen (\*)**  
(Resultaten uitgedrukt in verschillen t.o.v. de "Vooruitzichten 1990-1994 van juli 1990")

	1990	1991	1992	1993	1994
1. Particulier verbruik	0.19	0.64	0.34	0.25	0.20
Waaronder :-excl. energieverbruik	0.05	0.19	0.23	0.21	0.19
2. Overheidsverbruik	0.20	0.67	0.36	0.26	0.22
3. Investerings in vaste activa	0.07	0.26	0.31	0.25	0.24
Waaronder :- bedrijfsinvesteringen	0.07	0.25	0.32	0.26	0.24
- overheidsinvesteringen	0.06	0.20	0.27	0.22	0.21
- investeringen in huisvesting	0.04	0.16	0.25	0.23	0.22
4. Binnenlandse eindvraag	0.17	0.58	0.35	0.26	0.22
5. Uitvoer	0.36	1.25	0.40	0.13	0.06
Waaronder :- energie-uitvoer	7.91	23.86	1.80	1.17	0.65
- overige uitvoer	0.13	0.60	0.39	0.12	0.08
6. Eindvraag	0.25	0.89	0.39	0.21	0.16
7. Invoer	0.68	2.18	0.34	0.06	-0.03
Waaronder :- energie-invoer	8.79	26.54	1.19	0.37	-0.05
- overige invoer	0.09	0.48	0.35	0.11	0.06
8. Bruto binnenlands produkt tegen marktprijzen	-0.05	-0.06	0.39	0.28	0.26

(\*) Jaarlijkse stijging in %.

De stijging van de binnenlandse energieprijzen is veel minder dan die van de wereldprijs van ruwe olie. Per produkt doen zich belangrijke verschillen voor. Doordat de marges in mindere mate toenemen en de accijnzen onveranderd blijven worden de prijsstijgingen afgezwakt. De stijging van de prijs aan de pomp bedraagt niet meer dan een derde of zelfs een vierde van de prijsstijging per vat. Daarentegen stijgt de prijs voor de gasolie voor verwarming in verhouding veel sterker omdat op dat produkt geen accijnzen geheven worden. De stijging bedraagt de helft van de verhoging per vat. De prijs van gas en elektriciteit ondergaan slechts later en in veel mindere mate de gevolgen van de olieprijsstijging (zie bijlage).

De groei van de binnenlandse vraag verzwakt door het terugvallen van de bedrijfsinvesteringen en het gezinsverbruik. Daar de toename van de uitvoer en de invoer in bijna dezelfde mate vermindert, verandert de bijdrage van de netto invoer tot de groei van het BBP quasi niet. Het BBP zou in 1990 met 0,1% en in 1991 met bijna 0,6% minder aangroeien.

De daling van de groei vertraagt uiteraard de toename van de werkgelegenheid en de vermindering van de werkloosheid met ongeveer 10.000 eenheden over een periode van vijf jaar. Een kleine conjuncturele produktiviteitsdaling mildert in het begin de gevolgen op de werkgelegenheid en de werkloosheid, 1.000 en 4.500 eenheden in 1990 en 1991. Tussen 1992 en 1994 leidt de toename van de produktiviteit tot een bijkomend verlies van 5.000 eenheden.

Hoe negatief die gevolgen ook mogen zijn, zij zijn nog altijd kleiner dan die bij de vorige oliecrises. Zij veroorzaken geen belangrijke opflakking van de werkloosheid noch een inflatie met "twee cijfers", zoals dit het geval was bij de stagflatie van de twee vorige oliecrises.

**Tabel 3 - Gevolgen voor de groei in volume, de werkgelegenheid en de werkloosheid**  
(Resultaten uitgedrukt in verschillen t.o.v. de "Vooruitzichten 1990-1994 van juli 1990")

	1990	1991	1992	1993	1994
<b>1. Vraag en produktie(*)</b>					
- Particulier verbruik	-10	-33	-12	-06	-01
- Overheidsverbruik	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
- Investerings in vaste activa	-24	-91	-17	-23	-23
. Bedrijven	-31	-1.24	-26	-22	-24
. Overheid	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
. Huisvesting	-02	0.16	0.26	-32	-20
- Totaal binnenlandse vraag	-15	-51	0.01	-09	-08
- Uitvoer	-17	-88	-26	-06	-04
- Totaal finaal gebruik	-16	-68	-11	-08	-06
- Invoer	-17	-80	-26	-14	-09
- BBP	-14	-58	0.00	-03	-03
<b>2. Groei per bedrijfstak (*)</b> (toegevoegde waarden tegen marktprijzen)					
- Energie	-48	-1.64	-49	-53	-48
- Verwerkende nijverheid	-18	-83	0.17	0.15	0.10
- Bouwnijverheid	-15	-54	-04	-18	-15
- Vervoer en verkeer	-14	-56	-19	-11	-08
- Overige verhandelbare diensten	-07	-30	-02	-06	-04
Totaal verhandelbare sectoren	-17	-69	0.01	-03	-03
- Niet-verhandelbare diensten	0.00	-00	0.00	0.00	0.00
<b>3. Produktiviteit, werkgelegenheid, werkloosheid</b>					
Produktiviteit per uur (*)	-12	-49	0.08	0.03	0.02
- Werkgelegenheid (mutatie in duizendtallen)	-1.08	-4.50	-1.72	-1.71	-1.66
- Werkloosheidsgraad (% van de beroepsbevolking)	0.02	0.13	0.17	0.21	0.24

(\*) Jaarlijkse stijging in%.

### C. Gevolgen voor de inkomens

De lonen van de bedrijven kennen een kleinere reële toename als gevolg van de conjuncturele daling van de produktiviteit, de kleinere daling van de werkloosheid en de lichte vermindering van het aantal gepresteerde uren. Het indexeringsmechanisme verhindert een verdere aantasting van de koopkracht van de lonen. In 1991 wordt de indexering voor meer dan de helft geneutraliseerd door de kleinere stijging van het reële uurloon, een factor die evenwel later wegvalt. Wat de inkomens uit vermogen betreft, is de stijging van de interesten toevloeiend aan de gezinnen belangrijker dan de daling van de dividenden die hun worden uitgekeerd. In het totaal verbetert het aandeel van de gezinnen in de primaire inkomensverdeling met bijna een punt van het BBP in 1991 (+ 0,9%); daarna vermindert het zonder evenwel te verdwijnen.

**Tabel 4 - Gevolgen voor de inkomens en de loonkosten***(Resultaten uitgedrukt in verschillen t.o.v. de "Vooruitzichten 1990-1994 van juli 1990")*

	1990	1991	1992	1993	1994
<b>1. Loonmassa (*)</b>					
a. Totale loonmassa	0.08	0.17	0.28	0.23	0.17
Waaronder :-door de Overheid betaalde loonmassa	0.20	0.68	0.35	0.26	0.22
-Loonmassa van de bedrijven	0.05	0.03	0.26	0.22	0.16
<b>2. Bepaling van de loonmassavorming van de bedrijven (*)</b>					
a. Arbeidsduur	-0.01	-0.06	-0.02	0.00	0.00
b. Werkgelegenheid (in personen)	-0.04	-0.18	-0.07	-0.06	-0.06
c. Loonkost per gepresteerd uur	0.10	0.28	0.35	0.29	0.22
Uitsplitsing van de arbeidskost per uur					
a. Indexering	0.19	0.66	0.35	0.25	0.21
b. Ontwikkeling in reële termen	-0.09	-0.38	0.00	0.03	0.01
Pro memorie:					
Ontwikkeling van de produktie per uur (belangrijkste variabele voor de verklaring van de stijging van het reële uurloon)	-0.11	-0.44	0.10	0.05	0.04
<b>3. Verdeling van het nationaal inkomen (in % van het BPP):</b>					
a. Primaire inkomens toevloeiend aan de gezinnen	0.22	0.92	0.76	0.71	0.64
a1. Inkomens uit arbeid	0.18	0.73	0.60	0.55	0.49
Waaronder: - Bezoldiging van loontrekkenden	0.14	0.56	0.50	0.48	0.45
- Inkomens van zelfstandigen	0.04	0.16	0.10	0.07	0.04
a2. Inkomens uit vermogen	0.04	0.20	0.17	0.16	0.15
b. Primaire inkomens toevloeiend aan de vennootschappen	-0.21	-0.75	-0.44	-0.44	-0.42
b1. Sparen (na b2)	-0.18	-0.65	-0.38	-0.40	-0.40
b2. Vennootschapsbelasting	-0.03	-0.10	-0.06	-0.04	-0.03
c. Primaire inkomens toevloeiend aan de Overheid	-0.04	-0.25	-0.44	-0.40	-0.35
c1. Netto indirecte belastingen	0.01	0.05	0.02	0.00	-0.02
c2. Inkomens uit vermogen	0.00	0.02	0.02	0.02	0.02
c3. Rente van de overheidsschuld (**)	-0.05	-0.32	-0.48	-0.42	-0.36
d. Totaal van het BBP	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
<b>4. Diversen</b>					
- Spaarquote van de gezinnen	0.03	0.11	0.15	0.16	0.16
- Reëel beschikbaar inkomen (*)	-0.07	-0.24	-0.08	-0.04	-0.02
- Loonkost per eenheid produkt (een van de determinanten van de prijsmutaties)	0.22	0.76	0.25	0.25	0.19

(\*) Jaarlijkse stijging in %.

(\*\*) Een negatieve stroom in de tabel.

De inkomens uit vermogen die rechtstreeks toevloeden aan de bedrijven en aan de Overheid dalen in vrij belangrijke mate. Die "verliezen" zijn aanvankelijk groter voor de bedrijven dan voor de Overheid (respectievelijk - 0,75% en - 0,25% van het BBP in 1991) maar worden nadien kleiner voor de bedrijven en groter voor de Overheid (respectievelijk - 0,4% en - 0,4% van het BBP voor het gemiddelde van de jaren 1992-1994).

**Tabel 5 - Gevolgen voor de nationale rentevoeten**  
(Resultaten uitgedrukt in verschillen t.o.v. de "Vooruitzichten 1990-1994 van juli 1990")

	1990	1991	1992	1993	1994
1. Belgische rentevoeten					
a. Korte rentevoeten					
- nominaal	0.15	0.75	0.43	0.07	0.08
- reëel	-.04	0.09	0.08	-.18	-.13
b. Lange rentevoeten					
- nominaal	0.13	0.59	0.43	0.37	0.35
- reëel	-.07	-.07	0.08	0.12	0.14
c. Hypothecaire rentevoet					
- nominaal	0.12	0.57	0.43	0.39	0.37
- reëel	-.07	-.08	0.08	0.13	0.16
2. Gemiddelde impliciete rentevoeten van de overheidsschuld					
- op lange termijn schuld in BF	0.00	0.02	0.11	0.16	0.19
- op korte en middellange termijn schuld in BF	0.07	0.43	0.54	0.18	0.03
- op schuld in vreemde valuta	0.09	0.32	0.41	0.14	0.01
- op gehele schuld	0.03	0.18	0.28	0.16	0.10

#### D. Gevolgen voor het overschot op de betalingsbalans

Zoals voorheen reeds werd gezegd wordt de betalingsbalans maar weinig beïnvloed door de wijzigingen in de volumes vermits de invoer en uitvoer minder stijgen. De prijsstijging van de ingevoerde energie daarentegen veroorzaakt een gevoelige verslechtering van de ruilvoet : - 0,3% in 1990 en - 0,9% in 1991.

Het buitenlands overschot van de basisprojectie daalt dan ook met 13 miljard in 1990 en met 59 miljard in 1991; dit effect neemt slechts weinig af in 1993 en 1994. Het buitenlands overschot daalt zodoende met bijna een punt van het BBP (- 0,9% van het BBP in 1991). Het verandert zelfs in een licht tekort, maar dit laatste geldt enkel voor 1991.

Een omstandige analyse toont dat de hogere 'energierekening' (netto energietekort t.o.v. het buitenland) de achteruitgang van het buitenlands saldo meer dan volledig verklaart. Voor 1991 bv. stijgt die 'rekening' van 161 miljard frank in de vooruitzichten van juli 1990 tot 222 miljard in de variant (3,3% van het BBP), hetzij met 61 miljard.

**Tabel 6 - Weerslag op de betalingsbalans**  
(Resultaten uitgedrukt in verschillen t.o.v. de "Vooruitzichten 1990-1994 van juli 1990")

	1990	1991	1992	1993	1994
<b>Gevolgen "in -en uitvoer"</b>					
Bijdrage tot de groei van het BBP (mutaties in percent)					
Uitvoer	-0.13	-0.70	-0.23	-0.08	-0.07
. goederen	-0.12	-0.66	-0.17	-0.03	-0.03
. diensten	-0.01	-0.04	-0.06	-0.05	-0.03
Invoer	0.12	0.61	0.21	0.14	0.11
. goederen	0.12	0.59	0.20	0.13	0.11
. diensten	0.00	0.02	0.01	0.01	0.00
Netto uitvoer	-0.01	-0.09	-0.02	+0.06	+0.04
. goederen	0.00	-0.07	+0.03	+0.10	+0.00
. diensten	-0.01	-0.02	-0.05	-0.04	-0.03
<b>Gevolgen "prijzen"</b>					
Ruilvervoet	-0.31	-0.90	0.06	0.07	0.09
<b>Gevolgen "lopende waarden"</b>					
Saldo van de lopende transacties met het buitenland					
. miljarden frank	-12.77	-58.72	-59.80	-56.94	-53.50
. % van het BBP	-0.20	-0.87	-0.84	-0.75	-0.67

## E. De rekening van de bedrijven

De bedrijfsresultaten worden gedurende de gehele periode negatief beïnvloed met als gevolg lagere opbrengsten voor de vennootschapsbelasting, minder uitgekeerde dividenden en een kleiner spaarsaldo van de bedrijven. De lagere investeringen reduceren echter het verlies aan financieringscapaciteit van de ondernemingen t.o.v. de andere sectoren. Dit laatste verhindert echter niet dat de financieringscapaciteit van de totale economie in 1990-1991 bijna tot nul terugvalt.

Grosso modo zijn de verschillende negatieve gevolgen maximaal tijdens het begin van de periode, wat samenvalt met de twee jaren waarin de ruilvervoet verslecht. Nadien worden de negatieve effecten kleiner, zonder echter helemaal te verdwijnen, omdat het peil van de olieprijs gestadig hoger blijft dan in de basisprojectie.

Die slechtere resultaten verhinderen echter niet dat de diverse saldi van de rekening der bedrijven op een relatief hoger peil blijven dan tijdens de ergste momenten van de vorige oliecrises en zelfs tijdens nog vroegere na-oorlogse periodes.



**Tabel 7 - Gevolgen voor de saldi van de rekening der bedrijven**  
(Resultaten uitgedrukt in verschillen t.o.v. de "Vooruitzichten 1990-1994 van juli 1990")

	1990	1991	1992	1993	1994
Bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de nijverheidssector	-.10	-.58	-.49	-.44	-.43
Winstmarge van de bedrijven (*)	-.28	-1.10	-.92	-.84	-.73
Financieringscapaciteit van de vennootschappen (in% van het BBP)	-.15	-.49	-.30	-.29	-.26

(\*) Bruto exploitatie-overschot minus subsidies, gedeeld door de toegevoegde waarde.

## F. Gevolgen voor het overheidstekort

De Overheid, in de ruime betekenis van het woord<sup>1</sup>, ondervindt de gevolgen van de tragere economische groei (wat een invloed heeft op de fiscale en parafiscale aanslagbases alsmede op de werkloosheidsuitgaven), van de hogere inflatie (waardoor alle formeel geïndexeerde uitgaven of uitgaven die de prijsstijging min of meer de facto volgen, gaan toenemen) en van de stijging van de rentevoeten. De initiële toename van het tekort maakt dat later de lasten van de overheidsschuld nog toenemen zodat de druk van de rentelast nog verzwaart.

Het globale netto te financieren saldo groeit met 8 miljard meer aan in 1990, met 44 in 1991 en met 62 in 1992. Dit stemt overeen met bijna één punt van het BBP op die datum. Hoewel de absolute bedragen van het tekort in nominale termen nadien lichtjes blijven stijgen (64 miljard in 1994) neemt de procentuele gezien van het bijkomend tekort af (0,8 % in 1994).

De overheidsschuld<sup>2</sup> neemt vanzelfsprekend toe met het gecumuleerde bedrag van de bijkomende tekorten, nl. met 220 miljard in 1994 of met bijna drie punt van het BBP. Op dat ogenblik zal de staatsschuldquote opnieuw het peil hebben van 1990, iets minder dan 113 % van het BBP na in 1992 een maximum van 115 % te hebben bereikt.

Het spreekt vanzelf dat die resultaten werden verkregen zonder rekening te houden met een wijziging van het nationale economische of budgettaire beleid, noch met wijzigingen ten gevolge van internationale politieke beslissingen. De simulatie toont dat in het kader van de gebruikte hypothesen een niet-onbelangrijk gedeelte van het macro-economisch gewicht van de crisis op de Staat terugvalt.

1. Met inbegrip van de lokale besturen en de Sociale Zekerheid, naast het nationaal niveau van de Centrale Overheid, en van de Gemeenschappen en Gewesten.
2. Het gaat hier in feite alleen om de schuld van de Centrale Overheid.

**Tabel 8 - Gevolgen voor de overheidsfinanciën**  
(Resultaten in verschillen t.o.v. de "Vooruitzichten 1990-1994 van juli 1990")

	1990	1991	1992	1993	1994
<b>MILJARDEN BF</b>					
Lopende ontvangsten en kapitaalontvangsten	-2.1	-8.9	0.2	6.9	12.8
1. Belastingontvangsten	-2.8	-11.4	-5.7	-2.0	1.7
Personenbelasting	0.2	0.3	1.7	3.2	4.7
Vennootschapsbelasting	-2.2	-8.6	-5.3	-3.6	-2.0
Indirecte belastingen	-.8	-3.3	-2.3	-1.9	-1.3
Kapitaalbelasting	0.0	0.1	0.2	0.3	0.3
2. Sociale Zekerheidsbijdragen	0.5	1.6	4.3	6.9	8.8
3. Overige inkomsten	0.2	1.0	1.5	1.9	2.4
Lopende uitgaven en kapitaaluitgaven excl. rentelast	4.3	20.6	31.4	40.1	48.2
1. Sociale Zekerheidsprestaties	2.1	10.3	16.1	20.7	24.9
Werkloosheid	0.5	2.4	3.3	4.2	5.0
Overige prestaties	1.6	7.9	12.7	16.5	19.9
2. Overheidsverbruik	1.7	8.1	12.0	15.2	18.2
Bezoldigingen	1.1	5.3	7.8	9.8	11.8
Pensioenen	0.2	1.1	1.6	2.0	2.5
Aankoop van goederen en diensten	0.4	1.8	2.7	3.3	3.9
3. Overheidsinvesteringen	0.1	0.3	0.6	0.8	1.1
4. Overige uitgaven	0.4	1.9	2.7	3.4	4.0
Saldo excl. rentelast	-6.4	-29.9	-31.3	-33.3	-35.4
Rente op de overheidsschuld	2.1	15.0	30.6	29.6	28.6
Saldo lopende transacties en kapitaaltransacties	-8.4	-44.5	-61.9	-63.0	-64.0
Aanpassing	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Financieringscapaciteit (+) of -behoefte (-)	-8.4	-44.5	-61.9	-63.0	-64.0
Schuld van de Centrale Overheid	8.1	51.0	110.7	171.0	231.9
<b>In% van het BBP</b>					
Saldo excl. rentelast	-0.10	-0.40	-0.40	-0.35	0.44
Rente op de overheidsschuld	0.05	0.32	0.48	0.42	0.36
Saldo lopende transacties en kapitaaltransacties	-.15	-.72	-.90	-.85	-.80
Financieringscapaciteit (+) of -behoefte (-)	-.15	-.72	-.90	-.85	-.80
Schuld van de Centrale Overheid	0.34	1.70	2.06	2.49	2.87

## G. Structurele gevolgen van het gesimuleerde scenario

De duurdere olieprijsen kunnen een blijvend positief effect hebben. Zij kunnen de aanzet vormen van het hervatten van het aanpassen van de economische structuren aan een wereld die gekenmerkt wordt door hoge energieprijzen en een onzekere bevoorrading en waarin gestreefd wordt naar het verkleinen van de afhankelijkheid van buitenlandse energie.

Eens te meer geconfronteerd met algemene en bruuske prijsstijgingen voor olie en aardgas trachten de energiegebruikers uiteraard het verbruik van die dure grondstof te beperken. Vergeleken bij de vooruitzichten van juli 1990 komt uit de variant een algemene daling van de verbruikte hoeveelheden in alle sectoren naar voor. De kleinere stijging van de verbruikte hoeveelheden zou tot het einde van de beschouwde periode (1994) en in vergelijking met de basisprojectie een besparing van bijna 4% of 1,4 miljoen ton olie-equivalent vertegenwoordigen.

Terwijl in de basissimulatie de energiepost in het BBP amper nog met 0,9% daalde, zou de gesimuleerde stijging van de olie -en de gasprijs die daling in 1994 op 3,5% van het BBP brengen. Wat meteen kan worden gezien als het hervatten van de vroeger reeds gestarte trend naar een veel geringere energie-afhankelijkheid, een trend die heel wat van zijn kracht aan het verliezen leek te zijn.

## H. Besluit

De resultaten van de variant lijken op die van de vroegere oliecrises alleen zijn de gevolgen minder belangrijk. De effecten van de olieprijsstijgingen zwakken bepaalde gunstige ontwikkelingen af maar keren ze niet om.

De gevolgen voor de financiële saldi van de economie tekenen zich duidelijker af dan die voor de reële economie (groei, werkgelegenheid) of voor de prijzen. De betalingsbalans en de bedrijfsresultaten worden negatief beïnvloed maar het buitenlands saldo wordt in de variant, behalve in 1991, niet negatief en het rendabiliteitspeil van de bedrijven blijft vergeleken met het verleden nog tamelijk hoog.

In werkelijkheid is de negatieve weerslag op de overheidsfinanciën het minst verontrustend, niet zozeer omwille van de grootte ervan maar wel gezien de omvang van het netto te financieren saldo van de overheidsschuld in de referentieprojectie. Die toename van het tekort en van de schuld dreigt immers de ontwikkeling - die zich aftekende - van een terugkeer naar meer bevredigende evenwichten op het vlak van de overheidsrekening te verstoren. Maar ook hier wordt de trend naar een vermindering van het tekort en van de schuld niet omgekeerd, maar veeleer, zij het in belangrijke mate, afgeremd.

\*  
\* \*

Wij mogen deze analyse niet afsluiten zonder op de erg voorlopige en voorwaardelijke aard ervan te wijzen.

Het hier onderzochte scenario is uiteraard niet het enige denkbare. Het is niet het meest pessimistische omdat een open conflict met een massale vernietiging van oliecapaciteit niet mag worden uitgesloten. Het is evenmin het meest optimistische want heel wat waarnemers sluiten, na een verlenging en zelfs een verscherping van de huidige spanningen, een nieuwe daling van de olieprijs naar een peil dat lager is dan wat wij voor de jaren 1992 tot 1994 gehanteerd hebben, niet uit. Evenmin wordt er rekening gehouden met, soms wel vermelde, bijkomende ontwikkelingen, zoals bv. een sterkere daling van de dollar, een duidelijk uiteenlopend monetair beleid in de USA en de EEG, budgettaire tegenmaatregelen in bepaalde grote landen, overheidsingrijpen op de loon- en prijsvorming bij alle of een deel van onze concurrenten. De simulatie omvat bovendien geen enkele wijziging van het nationaal beleid.

Laten wij er nogmaals op wijzen dat de internationale omgeving op geen enkel punt bijgewerkt werd. Zo werd er bv. geen nieuwe beoordeling van de gevolgen van de Duitse éénmaking of van de Amerikaanse conjunctuurontwikkeling opgenomen evenmin als een actualisering van de gegevens omtrent de Belgische economie. Dergelijke aanpassingen zullen pas bij het opmaken van de volgende "Vooruitzichten 1991-1995" van begin 1991 aan de orde komen.

## BIJLAGE

## Gevolgen van de "Golfcrisis" variant voor de prijzen van de energieprodukten

Verschillen uitgedrukt in % van de groeipercentages t.o.v. de basis simulatie

	Excl. belastingen				Incl. belastingen			
	1990	1991	1992	1993	1990	1991	1992	1993
<b>Brandstoffen</b>								
- Super	6.8	24.2	0.6	0	3.1	10.6	0.4	0.1
- Gasolie	9.5	16.1	1.7	1.5	5.5	8.8	1.1	1.0
<b>Gasolie voor verwarming</b>	(*)			5.1	19.0	3.3	1.0	
<b>Aardgas</b>					1.8	7.4	9.4	5.8
<b>Elektriciteit</b>	(*)			0	0.2	0.3	0.1	
<b>P.M. vat olie (in dollar)</b>	12.5	37.0	-	-				

(\*) Daar er op die produkten geen accijzen geheven worden, zijn de prijstijgingen "excl. belasting" en "incl. belasting" bijna gelijk.